

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Rob de Graaf
Titel	Dallas
Jaar	2010
Uitvoering	Nieuw West /

Copyright (C) 2010 by Rob de Graaf

1

Wat is dit voor land?

Vespucciland

Een land waar je telkens weer naar het westen trekt

Ik... – Ik ga het heel goed doen, vanuit een overtuiging

Mijn haar zit goed, ja toch?

Heb ik lang aan gewerkt – is een opvatting

Ik heb gedacht: zo'n schaar, dat is iets negatiefs, dat is ontkenning van de groei

Ik laat het lekker allemaal komen en hangen

En in dit land kán dat

Ik sta hier in de stad van de hoge gebouwen

Ik sta midden in het centrale park en ik weet dat hier alles kan

Achter de brede rug van het Vrijheidsbeeld kunnen wij onze gang gaan

Wij

John en Jacky

Beroepsprovocateurs

Mensen die laten zien hoe het moet

Ik... –

Ik heb al lang niet gegeten

Heb ik geen tijd voor

Heb ik geen ruimte voor, want mijn hele lichaam zit al vol met gedachten, met beelden

Ga weg, jullie met die consumptieverkoopkarretjes

Rot op, met je Hamburger of Frankfurter of Saksische worst, ik wil geen kleffe broodjes

Ik eet niet

Als ik iets nodig heb, dan neem ik wel een pilletje, dat is de nieuwe tijd

Wat sta ik hier nu?

Wat sta ik hier nu stil?

Ik moet lopen, dat is de bedoeling, dat is – hoe zeg je dat – dat is mijn drive, of het concept
Ik ga naar het westen, en dan... – Dat weet ik niet, wat dan
Ik weet niet hoe het afloopt
Maar eerst moet ik naar het huis
Het witte huis, hier in deze stad
Het huis waar de macht woont
De macht van de schoonheid
Ik leg het allemaal uit – op zo'n manier dat jullie het ook voor je zien
Ik ben namelijk heel sensitief, dat komt door m'n haar en door die pilletjes
Hè, Jacky?
Wat kijk je nu?
Ik ben toch gevoelig? Ook naar jou toe?
Ik denk aan jou, ik denk altijd alleen maar aan jou, maar daar kan ik nu eenmaal geen uiting
aan geven, dat is dan weer mijn menselijk tekort... –
Ja, zie je? Nu ben ik helemaal uit mijn betoog geraakt
Had ik dat nu al verteld? Hoe we aan de voet van het Vrijheidsbeeld werden afgezet, na
onze lange reis over de koude zee?
Dat schip, daar waren we weken eerder aan boord gegaan, daar bij de kade van de Lloyd
Landverhuizers waren we, opgesloten in een gevangenis van roestig staal die door de
eindeloze vrijheid van de oceaan glijdt
Maar goed, hier waren we dus
En hier moesten we overstappen op het lokale transport
Dus daar zit ik dan, in zo'n pontje, op weg naar het heftigste eiland van de wereld
Op het bankje naast me zit een moeder met haar kind
Zo'n meisje van vijf of zes jaar, met blonde krullen en een lakjasje, en dat kijkt naar mij,
naar mijn haar en mijn jasje en naar mijn ogen die altijd zoveel zien, zoveel van wat er is en
van wat er niet is... –
En opeens zegt dat kind tegen me: 'Gekke meneer, ben jij ziek?' – Nou, wat is dat nou? Is
dat een manier van aankomen?
Je snapt ook zo'n moeder niet, die fanatiek in zo'n geïllustreerd tijdschrift blijft zitten lezen
en doet alsof ze niets merkt
Maar... – Hier wilde ik het helemaal niet over hebben, ik sta nu op het punt om naar dat
witte huis te gaan
Kijk, daar staat het
Ze noemen dat een museum, maar voor mij is het gewoon een huis
Een betonnen spiraal, zwaar en toch

beweeglijk

Als ik het zie steek ik mijn hand op – ‘hai’, zeg ik en van die hand maak ik een vuist

Mooi, toch? Ik heb geen tijd – maar eigenlijk zou ik hier naar binnen moeten

Want daar hangen ze, daar wonen ze, de iconen die ik ken en die ook mij herkennen

De monochromen en de drippings, hard-edge en color field

Ja, toch?

Is toch duidelijk? Heeft toch alles met mij te maken? Met John?

John is toch niet bang voor red, yellow en blauw?

Daar, in dat witte huis, daar zou ik met die schilderijen kunnen praten – die begrijpen mij en dus hoeven ze niets terug te zeggen

Dat huis, dat is voor mij een tempel, een tempel voor de ongelovigen... –

Ik... –

Als ik nu maar rustig de tijd had, maar dat is niet zo

Ik moet vooruit

De dampen en de pilletjes en de vloeistoffen houden me in beweging – er zit een hele sterke navigatie in mijn hoofd en die is sterker dan ik, die zegt waar ik heen moet, welke kant de goede kant is

Het westen... –

Navigatie, agitatie... –

Ik laat deze stad, de stad der steden achter me

Kom op, Jacky, kom je mee?

Do the Locomotion with me

We gaan daar, buiten, met de bomen praten

We gaan op zoek naar de glooiingen van zachte akkers en daar strekken we ons uit op een bed van omgewaaide zonnebloemen

Wij leven nu in Amerika

Onze werkelijkheid heeft de kunstmatige helderheid van een AGFA-kleurenfilm en de onschuld die hoort bij dit nieuwe land

Nieuw? Ja, ik weet heus wel dat het helemaal niet nieuw is, maar gewoon net zo oud en met net zoveel geschiedenis als overal elders

Maar laat mij mijn visioenen nu even – dit is de tijd van de kunstmatige vergezichten

Hè, godverdomme, ik heb last van dat haar en die kleren zitten ook niet lekker... – Maar daar ga ik overheen, daar ga ik doorheen, dat is mijn plicht, ik moet hier voor jullie bigger than life zijn... – Jacky? Help me nu even – won't you please, please, help me

Waar waren we? Waar was ik?

O, ja, dat zeg ik: we liggen hier op onze rug op het veld, hardgroen en hardgeel om ons

heen en we staren naar de hemel

Blauw

Rood, en witte sterren

Dit is ons Amerika

Hier gaan de problemen opgelost worden

Om ons heen is alles rustig

Mensen die hun wijsheid ontleen aan het Oude Testament rijden op paard en wagen, van schuur naar boerderij en van markt naar molen

Dit is – denken zij – hoe het leven was bedoeld

Rust en zekerheid

Maar nee – ik geloof dat niet

John ziet het anders

Ik staar nog steeds naar die hemel en dan knip ik met mijn vingers en er verschijnen duizend regenbogen

Dat kan ik

Dat kan John, de man van de visioenen

De man van de vrede

En ik zeg je dit: vrede is een werkwoord – ja, nee, dat is niet zo, dat weet ik ook wel, maar bij wijze van

Vrede, daar moet John hard aan werken

Daar moet John alles voor doen

Ik heb nu even relatieve rust, maar zo dadelijk trek ik verder, ik moet dit hele land nog door

Kom op, Jacky, trek die versleten gympen van je aan en dan gaan we verder

Dit land is groot, zo groot als een heel continent

En – dat maken wij dan weer mee – als we een stukje verderop komen, we hebben staan liften langs Route nummer zoveel, dan komen we bij – ja, wat is dit hier? – een soort toogdag van de nieuwe tijd

Een massaconcert, met bazuinen en cimbalen, maar dan elektrisch versterkt, snap je?

Dit is geweldig

Ook hier glooit het groene landschap

Maar het is bedekt met mensen

Hé, zie je dat, Jacky?

Een bezeten neger die het volkslied speelt – is mooi toch? Is helemaal hoe het moet?

Hier zijn wij niet de enige kinderen van de nieuwe tijd

Hier zijn meer mensen die in kleur leven

En hier worden ook van die bevrijdings-pilletjes geslikt

Hier horen wij bij

Moet je die muziek horen

Forever Young, – A Hard Rain's Gonna Fall – dat is niet zo maar iets dat ze roepen, dat is – hoe zeg ik dat? – dat is zoals het is

Zoals het zijn moet

Ik ben eigenlijk behoorlijk moe en onzeker, dat begrijp je wel

Maar hier komt alles goed

Hier is geen oorlog

De oorlog is koud en ver weg – de bleke schim van de verschrikking – A Whiter Shade of Pale

Hier dreunen de klanken hun waarheid naar binnen – hier, waar ik op mijn kwetsbaarst ben

De muziek vult die zwakte op met kracht

Merk je dat, Jacky?

Hier is even geen onderscheid meer tussen 'ik' en 'wij'

Hier zijn we samen één reusachtig ik, een ik met honderdduizend hoofden

Er is geen verschil, dat is de illusie waar John en Jacky hartstochtelijk in geloven

Ik ga door het lint, maar hier is helemaal geen lint

Hier is niets dat je van wat dan ook weerhoudt

We zijn hier samen en we zijn één – we zijn één reusachtige long die ademhaalt

En, Jacky, weet je wat ik nou zo goed vind?

Dat is dat het allemaal niets kost en niets gekost heeft

Het geld hebben ze hier afgeschafft – 't is maar tijdelijk, maar toch

The Great Society, zo heet dat

Als je iemand iets betalen wilt, dan geef je hem zo'n pilletje

Je deelt wat van die krachtige dampen waarvan je je beter gaat voelen

John ziet heel scherp dat dit de toekomst is

Maar ja, wat wil je? John kan hier niet blijven

Dit is, hoe heet zoiets, dit is een queeste en dus moet John verder

We laten ons vervoeren in de open laadruimte van één of andere pick-up-truck

Vlak voor we wegrijden overzien we nog één keer het terrein – het is leeg nu, alle bloemenkinderen zijn lekker weer naar huis

Het gras is veranderd in modder en op die modder ligt een tapijt van blikjes en vertrapte bekertjes

De tijdelijke nood-WC's zijn op hun kant gerold

En ergens zwerft een grote weekendtas met schone kleren en een stukje zeep – die zal nu door iemand worden gemist

Maar te midden van die afbraak zijn wij gelukkig

Amerika

Amerika

Hier kan alles

Hier is John onkwetsbaar voor de kogels

Land van John en Jacky

Land van John en Yoko, waarom niet... –

Kom op, Jacky, we gaan een beetje naar de warmte en de zon

Dat vind jij lekker, toch?

Dan trekt je huid strak en dan glijdt die pijn uit je botten

Straks, als de schaduwen verdwenen zijn, dan kan jij weer dansen, let maar op

Jezus – moet je zien wat voor een land dit is

Hebben we ooit zulke landschappen gezien?

Is ‘eindeloos’ ooit zoiets letterlijks geweest?

Machtig, die vlakten, van grond in alle kleuren – graan en gras, en dan steen en zand

Onafzienbaar strekt het land zich uit en daardoorheen loopt de weg

Een smalle pleister van beton over de gewonde natuur

Hé, moet je kijken – wat rijden daar voor filmster-types op blinkende motorfietsen?

Kijk maar uit, easy riders – want met wie niet uitkijkt kan het slecht aflopen – kijk vooral naar rechts – ook dat is Amerika

Ik... – Ik weet niet wat het is, jongens, maar ik heb het aldoor zo warm, onder dat haar

Maar nee, ik weet wel, daar zit een overtuiging achter, daar moet ik in geloven

Misschien – dat bedenk ik nu, terwijl we met zoveel mijl per uur richting woestijn tuffen – misschien hadden we ons niet in dat binnenland moeten vastbijten, maar lekker naar het strand gaan, daar aan de Spaanse Golf

Lekker, zo’n zonnebrilcultuur – wij, Jacky en John, gewoon twee pebbles tussen de andere pebbles on the beach – en dan ’s avonds op je dooie gemak een Vrij Cuba drinken

Ach, nee, wat zeg ik nu weer – het strand

en vrije tijd, dat is toch niets voor ons

Wij moeten de wereld in – we moeten de wereld ondergaan, omdat we ’m willen veranderen

We blijven in het midden-westen

The Land of the Free

We zijn uit dat vrachtwagentje gestapt en nu zitten we even lekker aan de voet van een boom, in de schaduw

Alles is zo zuiver hier, zo eenzaam

Dat enkele benzinstation met maar één pomp, die ijzeren brievenbus langs de weg waar al jarenlang geen post meer is in gedaan of uit gehaald

John komt even tot rust, komt even tot zichzelf, is heel even don't worry, be happy

Maar dan komt Jacky er toch tussen – moet je niet doen, Jacky, je moet alleen van je laten horen als John je daar om vraagt

Maar dat doet ze dus niet en nu is het niet meer terug te draaien

'Hoe zit dat met Wounded Knee?'

Dat vraagt ze

'Wounded Knee, dat is hier toch ergens geweest? Waarom zie ik dan niets? Waarom zijn er geen sporen?'

En John – ik, dus – John zucht

Want John – ik, dus – moet dat dan allemaal uitleggen

John zegt: dit is geen land van geschiedenis

Hier is alles net begonnen

Hier is gisteren voorgoed voorbij en hier kijk je niet achterom

Ik weet ook wel dat er van alles is gebeurd

Dat hun dieren zijn afgeschoten, hun huizen verbrand en zij zelf onder de voet gelopen

Nou, en?

Kun jij hun pijn nog voelen?

En nu is het toch weer het mooiste van alle landen?

Het land waar alles altijd morgen pas begint?

Daarom zijn we hier, Jacky

Omdat het vrij is van ballast

Nou – die pauze is ook weer voorbij – is toch niet helemaal geworden wat ik me ervan voorgesteld had

Ik draai nog zo'n sigaret – maar je weet hoe 't zit: die middelen versterken alleen maar de stemming waar je toch al in bent – dus als John worstelt met preoccupaties en hang-ups, dan blijft dat gewoon zo

Kom op, Jacky, go tell it on the mountain – we moeten verder, want die schoenen van ons, die zijn gemaakt om te lopen

We zijn nu in het verre westen

Het westen dat warm is en wild

Daar voelen we ons óók weer thuis – wij zijn een soort zwerfkatten, die overal wel een plekje weten te vinden

Uit het zand rijst een namaakstad op, een filmstad, een stad waar alle huizen alleen maar gevels zijn van heel dun hout

En dan... –

Nee, ik onderbreek mezelf

John gaat nu een paar stappen overslaan

Jumping John

Ik had willen vertellen... – Maar het wordt teveel, allemaal

Ik had jullie willen vertellen over hoe we ergens onderweg aan zo'n lange asfaltstraat een eenzame witte boerderij tegenkomen – en ja hoor, net wat je denkt, mooi dat dat hele gezin, vader, moeder en twee fijne kinderen, mooi dat die allemaal dood in de voorkamer liggen, allemaal keurig afgeknald... –

Is niet leuk, maar is ook niets aan te doen, zulke jongens die tot dat soort daden komen, die zijn vaak heel gevoelig, maar ze worden niet begrepen

John wel, John begrijpt alles – niet dat ik alles goedkeur, dat moet je echt niet denken

Maar schuld, dat bestaat niet – er zijn alleen maar vergissingen en misverstanden en onbedoelde samenlopen van omstandigheden

Wat er gebeurt, dat is altijd een teken

Je moet er alleen maar zien achter te komen van wát het een teken is, en als je dat eenmaal weet, dan zit je lekker

Maar, dat zeg ik, daar kan ik niet allemaal op in gaan, want als ik alles moest vertellen wat ik weet, dan kwam ik hier nooit meer weg

Jacky, hebben we alles? – We hebben lichtes Gepäck, maar die paar dingen moeten we toch goed in de gaten houden als we verder trekken

Wat is dit toch een prachtland

En hoe heet het hier nu weer?

De Engelen, dat lees ik op de bordjes

De Engelen – en dat is ook weer zo mooi en zo groot – de stad van het eeuwige bewegen

We zouden wel op één of ander plein willen gaan staan, om hier voor de mensen uit te leggen hoe het zit, dat in hun hart de vrede woont

Dat ze dus alleen maar de kamers van dat hart hoeven te openen want dan komt alles goed

Maar het lastige is dat je hier in De Engelen eigenlijk geen pleinen hebt, het zijn alleen maar duizend brede straten die elkaar kruisen

Verder, dan maar weer

Dat wij potentiële leidersfiguren zijn, dat ze van ons veel kunnen leren, dat hebben ze hier in Californië nog steeds niet begrepen, die zijn alleen maar met zichzelf bezig – maar wij hebben echt geen tijd om daar op te blijven wachten – wij moeten door, wij hebben de drift in onze benen

Als een gestuiterde bal veren John en Jacky nu terug, en dus weg van dat verre westen

We gaan verder, we laten ons lekker blowen door de wind, langs de grens met het
cactussenland – en wat zijn we blij dat wij aan de goede kant van die grens staan
Daar achter is het natuurlijk wel mooi en leuk en overal klinkt onschuldige muziek
Maar iedere avond vloeit het bloed uit opengescheurde lichamen
Iedereen is verblind door het witte poeder
Ze houden elkaar en zichzelf gevangen
In Mexico
Brandend zand en een verloren land
Wij doen daar niet aan mee, wij hebben het rustig
De lucht hier is zo schoon en zo helder en daardoor zie ik het heel scherp – zie ik wat er
hier verkeerd is
‘Het land van de vrijen, het huis van de braven... –’ O, nee, van de dapperen, bedoel ik
Dat land heeft zijn beloften niet waargemaakt
Het land van staal, het staal van de auto---
fa-brieken
Het land van kunststof – het plastic waarmee de pretparken zijn gebouwd
Dit land is niet meer het land van de mensen
Ze laten er te veel voor dood liggen, langs de kant van de weg
Ze hebben er te velen verdoemd tot een grijs bestaan, in afgebladderde huizen, in steden
waar niemand meer iets verwacht
En wij kunnen daar iets aan doen
Wij kunnen het droompaar zijn dat dit land uit z’n culturele crisis trekt
Jacky – als jij nu eens sluik donker haar neemt en je oefent op zo’n trek van smachtend geluk
over je gezicht
En als ik nu eens de volle breedte neem, de breedte van een witgetande glimlach
En dan beginnen wij met alles recht te zetten – moet je je voorstellen, wij sjezen in onze
limo van misstand naar misverstand en overal heffen we het onrecht op
‘Wordt zoals wij’ – dat zeggen we tegen die mensen, tegen al die have-nots – en ze begrijpen
meteen wat we bedoelen, want zoals de zon warmte geeft, zo stralen wij geluk uit
John en Jacky – we are the children – ‘de toekomst begint nu’
Dallas
Het laatste nieuwe begin
We beginnen met die naam
Dallas
Een naam die alles is: glans en rijkdom
Zelfverzekerd en gevaarlijk

Dallas – Dallas drama

Het is een zonnige dag, vroeg in de winter

We zoeken die stad op, hoofdstad van alles wat hard is en zelfverzekerd

Ze hebben ons gewaarschuwd

Ze hebben gezegd dat we niet moeten gaan

Die lui hier, die moeten ons niet

Die houden alleen van hun eigen gewicht

Als die vlees zien, dan denken ze aan wat je daarmee kunt doen: je kunt je tanden erin zetten of een mes

Je kunt er een kogel doorheen jagen – levend vlees dat schroeit, daar houden ze van

Van John en Jacky houden ze niet

Die belichamen iets wat ze niet moeten, zij met hun wapenvergunning

Iets dat te maken heeft met... – Met nadenken en onzekerheid

Met dat je over straks praat en niet alleen maar over nu

Dallas

Dallas drama, Dallas dans

De Dood in Dallas

Dallas de laatste maaltijd, Dallas de weg naar de knekelberg, Dallas dolorosa

Nee – ho – John moet rustig blijven – geen tijd voor fantasietjes en analogietjes

John moet glimlachen, John is die glimlach

John en Jacky in de zwarte convertible, John en Jacky die zoeven door Dallas

En als je zo zachtjes vooruitgaat dan weet je van geen moeilijkheden, dan zie je geen gevaar

John en Jacky geloven dat zij de warmte zijn die het ijs van de vijandschap zal doen wegsmelten

John en Jacky weten niet dat alles is voorbestemd en voorbeschikt, dat er mensen zijn die afspraken hebben gemaakt

De mensen van het elimineren

Wij weten dat niet

Wij zien alleen de mensen die hier langs de weg staan – de meesten kijken strak of onverschillig, maar hier en daar wordt er toch naar ons gezwaaid

Kijk, daar staat er eentje met een Super8-cameraatje – type Poolse immigrant – denkt nu al aan zijn kleinkinderen, aan wie hij later wil kunnen laten zien dat hij er bij was, dat hij dit allemaal heeft gezien

Hij neemt ons beeld op – hij legt voor altijd vast hoe wij hier in het felle zonlicht een kruispunt met hoge gebouwen naderen

Wat een mooie dag is dit

De najaarszon brengt alles tot leven: de snit van het pak, het wit van de tanden, de roze wollen stof die Jacky's schouders omhult

Dallas

Wat is er ook alweer gezegd? 'All you need is hate...' – nee, zo is het niet – zo kan het niet zijn

Dallas – dat zou toch een soort Magic Mountain moeten zijn? Een Zauberberg? Een Monte Verità?

Een plek waar je over van alles nadenkt, over de tijd en de toekomst?

Ik zie dat Jacky een beetje bedenkelijk kijkt

Alsof er iets van onbehagen in haar wakker wordt

Ik buig me naar haar toe om iets aardigs te zeggen – mijn hoofd raakt haar zwarte bontkraag aan

'Straks is ook dit weer voorbij,' zeg ik

'Straks reizen we samen naar huis

Wij samen in de Air Force One'

‘Are you lonesome tonight?’

Is toch een heel reële vraag

En nee, ik ben niet eenzaam – want ik ben hier met jullie

Lieve, lieve mensen

‘You saw me crying in the chapel’

Is ook maar gekkigheid, hoor

Ik huil niet meer

Met mij gaat het goed

Hé, moet je een geluksarmbandje? Happy Bracelet?

Dat werkt, eerlijk waar

Vijf euro, en dan spuug ik er ook nog op

Vijf euro ’t stuk, en voor acht heb je er twee

Ik zal jullie zeggen, heel eerlijk en zonder omwegen – want dat kan ik ook –

Ik zal jullie zeggen hoe het met mij gaat

Hoe ik eraan toe ben

Ik sta hier, met mijn handel

Ik ben een handelsreiziger

– Ja, kóóp er dan ook een – ik zal hem zelf om je pols doen – maar zonder dat ik je verder aanraak, hoor, ik ben heel discreet – Jacky, reken jij dan even af? –

Ik ben een handelsreiziger, zeg ik, maar ‘de dood van’, dat dan weer niet

Ik ga niet dood, dat vind ik zo’n tijdgebonden concept

Ze hebben me dood willen hebben, maar ik leef nog

Als ze mij zien, dan krijgen ze het benauwd, want ik belichaam de utopie die ze verraden hebben

De utopie die het niet gehaald heeft

John zag dingen die niemand anders zag en daarom moest John uit de weg worden geruimd

Maar John ging niet kapot

John is er nog

Toch? Hier ben ik

En ik handel in geluk

Klein geluk, zeg maar

Het geluk voor alle mensen

Een mensenman, dat ben ik

’t Zijn kleine armbandjes, maar ze hebben een hoge potentie

'For every season, turn, turn, turn' – zo is het toch?

Niet dat ik me geen zorgen maak, hoor

Ik kijk soms om me heen en dan denk ik: Nee

Zo was het toch niet bedoeld, dat gedachtegoed van mij

Ze hebben het op de een of andere manier verkeerd begrepen

Ik had het over vrijheid, zeker

John had het over vrijheid

Maar dat was niet dít

Niet wat jullie ervan gemaakt hebben

Kijk, moet je luisteren, ik ben niet zo'n theoreticus

Ik ben toch meer iemand van de eenvoudige woorden, in your face, dus dat je meteen zegt:

'Ja, zoals hij het ziet, zo is het'

Maar wat ik in elk geval bedoel, wat de vrijheid is die John altijd heeft bedoeld, dat is dat je zegt 'wij' en niet dat je zegt 'ik'

Eén wereld, begrijp je?

En neem je nou zo'n armbandje, of niet?

Ze hebben gedacht dat zij de baas moeten spelen

Dat alles moet gebeuren op de manier die hun het beste uitkomt

Maar ik zeg: vrijheid is dat er helemaal geen bazen zijn

Dat we aanvoelen wat het beste is voor de wereld

– Dat bewustzijn, dat zit helemaal in deze armbandjes, dus die moeten jullie gewoon van me kopen –

Let's have a party, folks, want dood gaan we toch – het punt is dat we dat juist ontkennen en dan wordt het vanzelf leuk

Ik ben hier voor de feiten

Voor het vergeten van de feiten

Maar dat vergeten kan pas nadat ze eerst benoemd zijn

'I'm ridin' in your car – you turn on the radio...'

En wat ik dan hoor, daar moet ik iets mee

Ja, wat kijk je nou, Jacky? Ik ben iemand die nadenkt

Een Brain Poet

Armoede, dat is mijn woord

Armoede, daar heb ik over nagedacht

Kijk, dat zit bijvoorbeeld zo: er is nu eenmaal een bepaalde hoeveelheid geld in de wereld – dat kan zo maar niet vanzelf meer worden, is toch logisch? Of zij hebben het, of wij – maar niet allebei, dat is technisch onmogelijk

Geld, dat moet worden verdiend, en dan vastgehouden – dat maak je niet zomaar in een fabriek

Dus wat is nu het punt? Geld dat wij teveel hebben, dat komt een ander tekort

En daardoor komt het dat ze daar aan de overkant zo mager zijn dat wij last hebben van... –

Hoe heet dat, Jacky?

Van obesitas, en van maatschappelijke neerslachtigheid

Herdistributie van de rijkdom, dat is het hele eten

En daar werk ik aan

Koop nou zo'n ding van me – de opbrengst gaat rechtstreeks naar het microkrediet, naar gebitten voor de tandelozen

't Is soms raar, als je zoveel nadenkt

Dan voel je je – hoe heet-ie, je voelt je Luther King, of Columbus of Napoleon

Je ziet dingen die de anderen nog niet weten

Ze gaan om je lachen, dat staat vast, en ook dat dat pijn doet, maar toch weet je dat je door moet: 'Yes, daar is het, daar ligt Amerika, ik weet het zeker... –'

Die visie van mij, daar willen zij nog niet aan, maar mijn ogen worden er al door verbrand

't Zijn allemaal feiten, dat zeg ik

Als wij op ons geld blijven zitten, dan komen zij het gewoon halen, op een kwade dag

En wat gaan wij dan zeggen? Wat kunnen we nog zeggen?

'Nee, je krijgt het niet'? 'Crepeer jij maar, je bent nu eenmaal van het verkeerde geloof, dus wat heb jij nog te klagen'?

Is niet goed, lieve mensen, is niet goed

Helemaal uitgelegd krijg ik het nog niet, dat komt... –

Jacky, heb ik m'n pilletjes wel genomen, vanochtend?

Als ik dat doe, dan word ik helderder

Ze hebben mijn hersens geraakt, ooit – en daarom functioneert het bij mij allemaal net een beetje anders

'Specially abled', dat ben ik

Maar als ik de juiste voorzorgen tref, dan ben ik scherp

Zeg, beste mensen, ik loop hier wel nog steeds rond met een hele seizoensvoorraad van die Happy Bracelets – en Jacky hier heeft me net verteld dat we er in de kleedkamer nog enorm veel meer hebben

Hoe heet dat, in het theater? Stock, stock met ck

Dus ik zou het op prijs stellen als jullie me een beetje aan m'n afname hielpen, vandaag

'There must be some way out of here, said the joker to the thief...'

Echt niet

Geen way out, is er – nog even niet

Er is nog teveel wat ik met jullie wil delen

Wat ik betoog, waar ik nu al een tijdlang jullie van probeer te overtuigen,
dat is dat het echt wel beter kan

Die huizen, daar hoeven geen stukken hout en karton in de ramen te zitten, dat kan gewoon
glas zijn

En die kinderen kunnen naar school, waar ze leren hoe ze zichzelf staande kunnen houden
zonder een ander kapot te maken

Ik heb een droom, een hele eenvoudige droom

De Goede Samenleving

Afrekenen, Jacky

Een straat, dat kan gewoon een mooie en neutrale zone zijn, waar je zonder bij-gedachten
doorheen komt – daar hoeft

geen oorlog te woeden

Ik zie het allemaal voor me

Maar hoe begin ik? Amnestie Internationaal? Nee, bah, ik kan niet tegen idealisten

Ik begin met mijn eerlijke handel, dan komt vanzelf alles goed

Alles vergeten

Vergeten hoe het zit en helder zien hoe het moet worden

Dat kan ik

Dat weet ik

Dat is mijn unieke selling point

Jacky, afrekenen

Feiten

Ik hoef alleen maar even over mijn littekens te wrijven en ik weet precies wat voor weer het
wordt

Wat voor maatschappelijk weer

En dat weer is niet lekker, dat is een feit

Een feit is dat arme mensen vaker dikke kinderen hebben

Een feit is dat arme mensen niet zo goed weten hoe de wereld in elkaar zit

Een feit is dat je arme mensen makkelijk kunt wijsmaken dat andere arme mensen het van
ze gestolen hebben

Maar ik ga door, tegen de regen en de wind in

Ik wil jullie alles verkopen

Wat ik verkoop, dat ben ik – mijn ziel zit er in

Laatst kom ik bij mensen thuis – dat doe ik ook, soms, dat heet een Bracelets Party, dan ben

je onder elkaar en je rekent een vriendenprijsje

Dus ik ben daar, op dat adres – zie ik opeens dat er daar in die huiskamer alleen maar mannen zitten – van die... – Mannen

Van die goedgeklede types en allemaal onder de zonnebank geweest

Vond ik helemaal OK

Voelde ik me direct bij thuis

We zijn allemaal kinderen van God, en of God bestaat, dat weet je geneens, dus voor 't zelfde geldt zijn we allemaal weeskinderen, zij net zo goed als ik

Waar zulke mannen zijn, daar is gevoeligheid en daar gaat het mij om

Ik werd daar met veel – hoe moet je dat noemen? Daar is een woord voor – met veel egards werd ik behandeld; ze konden ook veel vertellen over buitenlandse vakanties en dat soort dingen

Ik kreeg ook nog iets te drinken, van ze, en soep, hadden ze ook – een beetje dunne en waterige soep, maar toch – ik leef voor het goede gebaar

Dus ik zeg: kom op, mannen, wat doen we?

Ik sta hier met m'n handel

Ambulante handel

Wat denk je? Willen ze er maar één per huishouden hebben in plaats van één de man – dus daar vliegt de helft van mijn potentiële omzet zó het raam uit – Maar wat moet je? Je kan er niets van zeggen, anders raak je die andere helft ook nog kwijt

Zo gaat het met mij: littekens genoeg, maar toch gaat deze handelsreiziger niet dood

Ik moet gewoon zorgen dat ik... –

Dat ik alles waarneem, maar dat ik er toch niet aan onderdoor ga

Ik loop – bijvoorbeeld, het is maar een voorbeeld – ik loop door de één of andere stadsvernieuwingsbuurt, waar de huizen moe zijn en waar alle tevredenheid is weggewaaid

Daar zie ik een oude vrouw staan die een drukke winkelstraat wil oversteken

Ik kijk naar haar, en de bewakingscamera's zien haar ook

Er is teveel verkeer en ze komt steeds maar niet van die stoeprand af

Gebrek aan moed, gebrek aan snelheid

Na een tijdje geeft ze het op

Ze draait zich om en ze loopt langzaam verder, aan de kant van de weg waar ze blijkbaar thuishoort en niet meer vanaf komt

Dat zie ik en dan wordt alles zwaar

Dan kan ik alleen maar denken: Happy Bracelets, OK, maar soms weet je gewoon niet hoe 't zit met die happiness

Ik moet blijven zoeken naar geluk

Naar een bruikbare definitie van geluk

Geluk is dat je niet bang hoeft te zijn – niets is zeker maar toch is alles veilig

Geluk is dat je weet dat het beste nog moet komen

Geluk is dat je 't niet voor jezelf alleen hebt

Geluk – dat kun je aanwijzen, maar nooit aanraken

Geluk, dat bestaat, ik weet het zeker

Er bestaan nog ochtenden van tevredenheid en middagen van samen iets doen, er zijn nog nachten waarin we zonder bijgedachten dicht bij elkaar zijn

Nou – ze hangen hier nog, die armbandjes, maar voor vandaag is 't is mooi geweest met het sponsoring-segment

Morgen gaat de verkoop verder – gooi ik er misschien een vasteklanten-actie tegenaan of ik doe iets met korting voor de sociale minima

Don't worry, be happy

De zon in je hart

Let the sunshine in

Happy Bracelet to you

Ga maar zitten, jongen

Dat hebben ze gezegd

We hebben hier het beste met je voor

Je bent misschien een keertje uit de bocht gevlogen, maar wij zorgen er voor dat je je plek weer vindt

Maak het je gemakkelijk, jongen, daar op dat stoeltje – dan gespen wij die riemen vast, zodat je lekker stevig zit

Ik werk mee

Ik doe alles wat ze van me willen

Mannetje, hebben ze me genoemd

Stout, zwart mannetje

Hoe kom jij zo donker?

Ben jij niet eigenlijk een Afrikaantje, zeg eens eerlijk?

Ik heb alleen maar naar ze gelachen, want dat kan ik goed

Mannetje, zeggen ze tegen mij

Mannetje, weet jij wel dat je teveel bent? Dat er veel te veel zijn, zoals jij?

Kansarm? Waar heb jij dat woord geleerd? Heb je dan tóch op school gezeten?

Nee, dat is niet zo

Mannetjes als jij, die scharrelen een beetje langs de vuilnisbakken, of die hebben een illegaal handeltje, ergens in de hoek van het parkeerterrein

Ik ben zo blij dat ze alles van me weten

Dat ze me hebben... – Hoe zeg ik dat... – ‘Gevangen’, dat is het woord niet...–

Ze hebben me opgevangen, dat is het

En toen zijn ze tegen me gaan praten

Ze zijn er eens goed voor gaan zitten

Zullen we jou eens wat vertellen, mannetje?

De wereld, die deugt niet
En dat komt door jou
De wereld stinkt – en dat is een geur die jij verspreidt
Wedstrijdverliezende sukkel, wie denk je nu eigenlijk dat je bent?
Wat denk je dat de mensen zien als ze naar jou kijken?
Zwart, dat is wat ze zien
En zwart, dat staat nog altijd voor het slechte, voor het negatieve en de nacht
Dat is van alle tijden
Van het zwarte moeten we ons bevrijden
Je tanden zijn wit en je ogen zijn wit – maar verder is alles zwart, aan jou
Jij bent ontkenning, jij bent niets en je wilt niets
Je komt van het verkeerde continent en je gelooft in de verkeerde God
Je deelt onze zekerheden niet – en dat is fout, dat weet je toch zelf ook wel?
Wij hebben zekerheden en jij hebt twijfel
Wij hebben geld en dat geld, dat zou jij willen bezitten
Wij hebben gelijk en jij bent sprakeloos
Zwarte vlek op onze glanzende droom
Wat wil je nu? Jij vrij? Jou geven waar je naar verlangt? Nee, dat gebeurt niet
Dat kunnen we aan de mensen niet uitleggen
En voor de mensen doen we het allemaal
De gewone mensen, die moeten zich thuis voelen in dit land
Die hebben hard gewerkt en nu hebben ze het recht om moe te zijn
Het recht om eindelijk gehoord te worden
Het recht om permanent boos te zijn
Om een chronisch besef van tekortgedaanzijn te koesteren
Jullie? Hoezo jullie? Het gaat om ons
Het gaat om mij – dat ik me behaaglijk voel, daar gaat het om, en daar kom jij niet tussen,
jij met je collectivisme en egalitarisme of hoe dat ook allemaal nog meer heet
Ik, wij, de hardwerkende mensen
De meerderheid, die moet beslissen
Pas als die meerderheid iets wil, of juist niet wil, dan gebeurt het, of het gebeurt niet
Begrijp je?
Dat is recht door zee en recht op-en-neer
Wij hebben ons bevrijd van het algemeen belang en dat soort abstracties
Wij geloven in het eigenbelang – de optelsom van zoveel mogelijk eigenbelangen, dat is het
enige belang dat telt, het enige echte belang

Wat het beste is voor iedereen afzonderlijk, dat moet ook wel het beste zijn voor iedereen samen – is toch logisch?
Is wetenschappelijk
Is eerlijk
Wat had jij nou?
Een utopietje?
Een vaag idee over hoe het beter zou kunnen, hoe het allemaal zou moeten?
Gelijke kansen, make the world a better place, en dat soort gebimbam?
Nee, dat is niets
Dat zijn sneeuwvlokken op het bevroren wegdek – maar nu breekt de zon door en dan smelten ze in no time weg
Gelijke kansen? Onze kansen
Wie slim is, die verdient kansen
Wie het goed heeft, die verdient een kans om het nog beter te krijgen
De loser heeft verloren
Het is niet anders en het is goed
Wie geld heeft, die... –
O, nee, geld, daar wil jij helemaal niets over horen – jij bent tegen geld
Nou, wij niet
Geld is alles, geld is blind, geld is water – en water stroomt ook als vanzelf naar de plek waar het zijn moet
Dit land
Ooit was het een droom
Maar die heb jij kapot gemaakt
Die is door geniepige mannetjes zoals jij kapot gemaakt – ons Amerika verdraagt geen socialisme
Ooit kon hier alles – als je maar sterk was, als je maar een groot huis in een goede straat had, dan kon alles, dan kon je alles krijgen zoals je het hebben wilde
Dan was dit het beste land, het land zoals God het bedoeld had
Maar toen ben jij gekomen
Toen zijn jullie gekomen
Toen was het beste opeens niet meer goed genoeg
Sindsdien wordt er geklaagd, wordt er aan deuren gerammeld en tegen schenen geschopt
Onze huizen staan te koop en er is niemand die ze wil hebben, niemand die ze nog kan betalen
Maar nu – nu nemen wij het niet meer

De gewone mensen nemen het niet meer en vanaf nu gaat de wijsheid van het volk regeren

Jij

Sneue gelukszoeker

Eeuwige vluchteling

Geluk moet je niet zoeken

Geluk moet je hebben, moet je al van oudsher hebben

Geluk zit in je genen, in de kleur van je huid en in de vorm van je neus

Jij – arbeidsmigrant

Asielzoeker

Er wordt tegen je gesproken en dus moet je luisteren

We gaan jou er uit zetten

We gaan je in een tijdelijke containerflat onderbrengen – en wij hebben de sleutel – en daarna ga je eruit

Misschien haal je het niet – misschien krijg je de ziekte, nog voordat we je op een lijnvlucht richting nowhere hebben kunnen zetten

Of misschien breekt er brand uit in die containertjes waar jullie zo lekker geduldig zitten te wachten – dan word je geroosterd – geeft niets hoor, daar voel je helemaal niets van

Soms gebeuren zulke dingen – maar je moet goed begrijpen, mannetje: onze schuld is het niet, onze schuld is het nooit, wij maken geen fouten – de autoriteiten maken geen fouten, daar zijn het autoriteiten voor

En wat wil je nou? Je had hier toch niet hoeven te komen?

Wat nou: ‘Jullie hebben me zelf hier naar toe gehaald’?

Ten eerste is dat niet waar en ten tweede was het toen een heel andere tijd

Toen wisten we nog niet wat we nu wel weten

Namelijk dat jullie een soort sociale verkoudheid zijn: je komt er makkelijk en zonder erbij na te denken aan, maar om er weer vanaf te komen, dat kost enorm veel moeite – en toch moet het

Nu willen we de boel op orde

Willen we de straten schoon

Willen we geen talen horen die we niet verstaan en geen gezichten zien die je niet begrijpt omdat ze aldoor zo donker en zo ontevreden kijken

We brengen jou, en alles waar je voor staat, we brengen je terug tot een woord

Een begrip dat alles dekt

Een woord dat alles verklaart en dat ons gelijk voor altijd bevestigt

Wat dacht je van ‘klaag-onderlaag’? Van ‘vaderlandkanker’? Van ‘aliens-vloedgolf’?

Als wij het goede woord eenmaal hebben, dan begrijpt iedereen dat we gelijk hebben en

dan kom jij helemaal alleen te staan

Jij, met je vieze kleren

Jij die het liefst in zo'n witte jurk zou lopen, als dat niet teveel opviel, hier tussen de beschaafde mensen

Jij, met je ondergrondse plannetjes en je boerkafantasietjes

We hebben er genoeg van

We zijn lang genoeg van van alles beschuldigd

En nu durven we het eindelijk te doen: we eisen ons gelijk op, het gelijk dat we aldoor al hebben gehad maar dat niet werd gehoord

We hebben er genoeg van

Kom je met een auto? Dan rijden we je klem in de tunnel

Kom je met het vliegtuig? Dan krijgt je toestel geen vergunning om te landen

Of kom je met zo'n bootje? Dan laten we dat lekker dobberen op zee – daar is de zee goed voor: de zee heeft geduld

Hé, mannetje

Waarom zeg je eigenlijk niets terug?

Je was toch altijd zo welbespraakt?

Zo muzikaal, ook, en zo beweeglijk?

Waarom dan nu opeens zo stil en zo inert?

Is dat omdat je wel weet dat wij gelijk hebben?

Dat wie sterk is altijd gelijk heeft?

Straks knakt die nek van je, en pas dan hebben wij het rustig

Als de bacil is uitgerookt wordt het lichaam weer gezond

This is the end, my friend – dat ken je toch wel? Is een klassieker

Is een lied met voorspellende kwaliteiten

This is the end

Voor jou

En dan kan het voor ons eindelijk beginnen – dan wordt het weer zoals het behoort te zijn, zoals het was bedoeld door de mannen die dit land ooit hebben bedacht

Wij, wij zijn van de straat, van de road, van de middle of the road en aan alles wat vaag is hebben wij geen boodschap

Jij, jij met je toekomst, met je alles-moet-anders, jouw tijd is geweest

Wat had je nou? Straks begin je ook nog over kunst en over schoonheid, dan krijgen wij helemaal het eczeem

Bij ons in de straat zien we alleen maar de werkelijkheid en daar hebben we genoeg aan

Doordeweeks de kale werkelijkheid en op zondag hoogstens een paar hele heldere nationale

symbolen – een leeuw of een adelaar, een ster en een streep, zoiets
Daar voelen wij ons lekker bij en dat is alles wat telt
Ons lekkere gevoel
Ons welbehagen
En niet jouw derdewereldpraatjes over wat je allemaal is aangedaan
Zwart laagstekastemannetje
Weet je wat we doen als jouw soort nog langer op onze nek blijft zitten?
Dan pakken we ons wapen – want verstandige mensen hebben altijd recht op een wapen,
hebben er altijd recht op om zich te verdedigen
We pakken ons wapen en we gaan ons verdedigen
Een zweer, daar moet je het mes in steken – daarna voel je je altijd beter
Merk je wel dat wij steeds beter op dreef komen, mannetje?
Gelijk hebben, daar word je sterk van
Gelijk hebben is belangrijk, veel belangrijker dan vrijheid en dat soort abstracties die uit de
één of andere oude wereld zijn komen overwaaien
'Freedom's just another word for nothing left to lose' – goed is die, hè?
Die is van hier – die komt uit onze bodem

Dat... – Dat hebben ze allemaal tegen me gezegd
En hun tong werd zwaar van het gelijk dat ze hadden
Mij hadden ze gereduceerd
Gemarginaliseerd
Voor hun ben ik niets anders dan een gek
Een denker
Een gedegenereerde
Een vergissing die moet worden goed gemaakt
Een gevaar
The enemy within, dat ben ik
De vijfde colonne
Ik had er nooit moeten zijn
En nu ik er wél ben moeten ze zo snel mogelijk van me af
Wat?
Wat hoor ik zeggen?
Pek en veren?
Mij met pek en veren de straat op sturen? De vlammen in? The old fashioned way?
Ja, doe maar – ik weet ook dat ik me thuis voel, overal waar vuur is

Vuur

Dat is mijn hobby, mijn trots, mijn leven

Vuur

Die jas draag ik met trots

Ik heb het altijd geweten: nobody gets out of here alive

Vuur

Fire

Light my fire

Dallas is geschreven voor Nieuw West/Marien Jongewaard. De première vond plaats op 13 januari 2011 in Theater Frascati, Amsterdam

Idee en regie: Marien Jongewaard

Spel: Marien Jongewaard en Truus Bronkhorst

www.nieuwwest.com

Rob de Graaf (Amsterdam 1952) schrijft sinds 1978 teksten voor theater. Door hem geschreven stukken zijn gespeeld door onder meer Nieuw-West, Dood Paard, De Gemeenschap en Keesen&Co. Voor zijn werk ontving hij de Charlotte Köhler-prijs, de Prosceniumprijs en twee keer de Taalunie Toneelschrijfprijs.

De Nieuwe Toneelbibliotheek heeft van Rob de Graaf eerder *Stalker/Amateurs*, *Interest*, *Schuur* en *Freetown* uitgegeven.